

22^Η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ ΤΩΝ ΑΛΛΗΛΟΣΥΓΚΡΟΥΟΜΕΝΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΙΔΙΩΞΕΩΝ

Κατά το 19^ο αιώνα η Οθωμανική Αυτοκρατορία κλονίζεται και τα βαλκανικά έθνη που ανήκουν σ' αυτή, προβάλλουν έντονα τις επιδιώξεις τους. Σέρβοι, Έλληνες, Βούλγαροι, Ρουμάνοι διεκδικούν την ανεξαρτησία τους. Πρώτη το καταφέρνει η Ελλάδα.

Το Συνέδριο του Βερολίνου (1878): Συγκαλείται με πρωτοβουλία Αγγλίας και Γερμανίας και προβλέπει:

- Αυτόνομη Βουλγαρία χωρίς έξοδο στο Αιγαίο και με μικρότερα σύνορα από αυτά που προέβλεπε η Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου.
- Αυτόνομη Ανατολική Ρωμυλία (σημερινή νότια Βουλγαρία).
- Σερβία, Ρουμανία και Μαυροβούνιο κηρύσσονται ανεξάρτητες.
- Μακεδονία, Θράκη και Ήπειρος παραμένουν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.
- Η Κύπρος παραχωρείται στην Αγγλία.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 1: Ο όρος «αυτόνομη» σημαίνει ότι οι δύο αυτές περιοχές βρίσκονται υπό την επικυριαρχία του σουλτάνου.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 2: Το 1881 η Θεσσαλία (εκτός από την Ελασσόνα) και η επαρχία της Άρτας παραχωρούνται στην Ελλάδα μετά από ελληνοτουρκικές διαπραγματεύσεις.

Μακεδονικό ζήτημα και μακεδονικός αγώνας

Τι εννοούμε με τον όρο μακεδονικό ζήτημα: Πρόκειται για τον αγώνα των βαλκανικών κρατών να θέσουν υπό τον έλεγχό τους τη Μακεδονία που αποτελούσε τμήμα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Έλληνες, Βούλγαροι και Σέρβοι είναι οι βασικότεροι διεκδικητές ενός τμήματος ή και ολόκληρης της Μακεδονίας.

Η μορφή της διεκδίκησης: Αρχικά η σύγκρουση εκδηλώθηκε ως αγώνας για τον έλεγχο της εκπαίδευσης και της θρησκευτικής συνείδησης των κατοίκων. Αργότερα πήρε τη μορφή ένοπλης αναμέτρησης.

Οι ενέργειες των Βουλγάρων

- Το **1893** ιδρύεται στη Θεσσαλονίκη η *Εσωτερική Μακεδονική Επαναστατική Οργάνωση* (ΕΜΕΟ) με σκοπό την ένωση των πληθυσμών της Μακεδονίας και της Θράκης για την αποτίναξη του οθωμανικού ζυγού και την αυτονόμηση της Μακεδονίας.
- Το **1895** σχηματίζεται στη Σόφια η *Ανώτατη Μακεδονική Επιτροπή* (Komitet) με απώτερο στόχο τη δημιουργία μιας αυτόνομης Μακεδονίας που θα ενωνόταν με τη Βουλγαρία.
- Το **1898** οργανώνονται στη Μακεδονία ένοπλες ομάδες Βουλγάρων (κομιτατζήδες).
- Το **1903** πραγματοποιείται από την ΕΜΕΟ εξέγερση στη Μακεδονία (εξέγερση του Ίλιντεν), που καταπνίγεται από τον οθωμανικό στρατό.

Οι ενέργειες των Ελλήνων

- Το **1896** και το **1897** φτάνουν στη Μακεδονία οι πρώτες ένοπλες ελληνικές δυνάμεις και συγκρούονται με τους κομιτατζήδες.
- Από το **1897** μέχρι το **1904** η στάση της ελληνικής κυβέρνησης χαρακτηρίζεται από αδράνεια, κυρίως λόγω των εξωτερικών και εσωτερικών προβλημάτων της χώρας.
- Το **1904** Έλληνες αξιωματικοί δρουν στη Μακεδονία με κορυφαία μορφή τον **Παύλο Μελά**. Ο αγώνας συνεχίστηκε αμείωτος μέχρι το **1908**, όταν με την επικράτηση του κινήματος των Νεοτούρκων δημιουργήθηκαν νέες συνθήκες στην περιοχή. Ο μακεδονικός αγώνας λήγει με την αμνηστία που δόθηκε σε ένοπλους Έλληνες και Βουλγάρους.

23^Η ΕΝΟΤΗΤΑ: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 19^Ο ΑΙΩΝΑ

Η οικονομία: Ο αγροτικός τομέας δεσπόζει στην ελληνική οικονομία που με εξαίρεση την περιοχή της Θεσσαλίας στηρίζεται στον μικρό αγροτικό κλήρο. Μεγάλο πρόβλημα ο διαταγμός του ελληνικού κράτους να παραχωρήσει σε ακτήμονες τις εθνικές γαίες με αποτέλεσμα οι περισσότερες να καταπατηθούν. Τα τσιφλίκια της Θεσσαλίας απλά πέρασαν από τα χέρια των Τούρκων σε Έλληνες κεφαλαιούχους και όχι στους κολίγους (ακτήμονες Έλληνες αγρότες). Κυριότερα προϊόντα που παράγει η χώρα είναι η σταφίδα, οι ελιές, τα καπνά και τα σιτηρά. Το εμπόριο και η ναυτιλία αποτελούν σημαντικούς μοχλούς οικονομικής ανάπτυξης. Η βιομηχανία άργησε να αναπτυχθεί.

Η κοινωνία: Η ελληνική κοινωνία με αργούς ρυθμούς βαδίζει προς την αστικοποίηση (ενίσχυση του ρόλου των αστών). Οι κυριότερες κοινωνικές τάξεις είναι:

- **Αγρότες:** αποτελούν τη συντριπτική πλειονότητα. Πρόκειται για μικροϊδιοκτήτες που εργάζονται με τις οικογένειές τους.
- **Αστικά στρώματα:** Είναι επιχειρηματίες που ασχολούνται με το εμπόριο, τη ναυτιλία, τις τραπεζικές εργασίες και τη βιομηχανία ή δημόσιοι υπάλληλοι.
- **Εργάτες:** Σε μεγάλο βαθμό γυναίκες και παιδιά. Εμφανίζονται αργά λόγω της καθυστερημένης εκβιομηχάνισης και ζουν σε άθλιες συνθήκες.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 1: Η μετανάστευση εντείνεται το 19^ο αιώνα με κυριότερους προορισμούς την Αίγυπτο και τις ΗΠΑ.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 2: Προσέχουμε τους αγώνες των κολίγων. Έχοντας χάσει τα λιγοστά δικαιώματα που είχαν επί Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και αντιμετωπίζοντας την απειλή να διωχτούν ανά πάσα στιγμή από τη γη τους, έρχονται σε ένοπλη σύγκρουση με το ελληνικό κράτος το 1910 (Κιλελέρ).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 3: Το εργατικό κίνημα αναπτύσσεται, γίνονται οι πρώτες απεργίες και αρχίζουν να διαδίδονται οι σοσιαλιστικές ιδέες.

